

ДІЯЛЬНІСТЬ «ТОВАРИСТВА СПРИЯННЯ ФІЗИЧНОМУ РОЗВИТКУ ДІТЕЙ» У СТАНОВЛЕННІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ХЕРСОНА КІНЦЯ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ

Світлана СТЕПАНЮК¹, Тетяна ЕКТОВА²

¹Херсонський державний університет, м. Херсон, Україна,
e-mail: svetlanastepanuk@mail.ru

²Дитячо-юнацький клуб фізичної підготовки № 5 управління освіти Херсонської міської ради,
м. Херсон, Україна, e-mail: svetlanastepanuk@mail.ru

Вступ. Проголошення незалежності України створило сприятливі умови для вивчення національної історії фізичної культури. Аналіз історико-педагогічної літератури, дисертаційних досліджень, присвячених історичним питанням фізичної культури, що були опубліковані останнім часом, дав змогу відзначити роботи О. М. Вацеби, Є. Н. Приступи, А. В. Цьося, О. О. Гречанюк, Н. А. Деделюк, А. М. Окопного, Я. В. Тимчака, Римар О. В. та інших. Автори висвітлюють питання зародження, становлення і розвитку різних систем фізичного виховання в Україні [3]. У цьому контексті актуальності набуває історія становлення та розвитку фізичного виховання дітей Херсона кінця ХІХ – початку ХХ століття.

Мета дослідження – проаналізувати зародження та діяльність у Херсоні «Товариства сприяння фізичному розвитку дітей» у процесі становлення фізичного виховання дітей Херсона кінця ХІХ – початку ХХ століття.

У роботі було використано загальнонаукові та історичні **методи дослідження**: аналіз і синтез, індукцію та дедукцію, аналіз спеціальної літератури, порівняльно-історичний метод, метод комплексного дослідження історичних джерел.

Результати. У багатьох містах України під впливом ідей П. Ф. Лесгафта відкривають «Товариства сприяння фізичному розвитку дітей». У 1896 році група вчителів Херсона створила у місті таке товариство і майданчик для дитячих ігор [4].

Наступного року 27 квітня було відкрито арену, яка відразу сподобалася жителям міста, особливо дітям [2].

Для урізноманітнення ігор і фізичних вправ на кошти «Товариства сприяння фізичному розвитку дітей» було придбано звичний у ті часи інвентар: два велетенські шаги, кегельбан, крокет, серсо, рюхи, місток для стрибків у пісок, канат для перетягування, жердини для лазіння, кільця, трапецію, висячу драбину, м'ячі всіх видів.

Основними засобами фізичного виховання були рухливі ігри, зокрема такі: «День і ніч партіями», «Перебіжчики з полону», «Сторожі», «Ніжний м'яч» та інші. Діти вчилися кидати і ловити м'яч обома руками, метати в ціль, техніки бігу, проходили елементи стрибків. Організовувано піші прогулянки. На зимовий період на майданчику відкрили льодяне поле [1].

Сьогодні на місці майданчика товариства є стадіон спортивного товариства «Спартак» облради фізкультурно-спортивних товариств «Україна».

Обговорення та висновки. На основі вивчення архівних документів встановлено, що 1896 року в Херсоні було засновано «Товариство сприяння фізичному розвитку дітей». У 1897 році воно відкрило спеціальний майданчик для занять. Діяльність товариства спрямовано на фізичний розвиток дітей. Із цією метою використовувано традиційні для того часу засоби та форми фізичного виховання, а також відповідний інвентар. Таким чином, діяльність товариства посприяла розвиткові процесу фізичного виховання дітей Херсона кінця ХІХ – початку ХХ століття. Загалом це питання все ще мало досліджено. Проаналізовані були лише окремі аспекти цієї проблеми, без урахування достатньої сукупності фактів, змістовного

висвітлення проблем, узагальнення історичного матеріалу, використання та аналізу широкої джерельної бази. З огляду на це чітко окреслено потребу в подальшому поглибленому та комплексному дослідженні цього питання.

Ключові слова: Херсон, кінець ХІХ – початок ХХ століття, фізичне виховання, «Товариство сприяння фізичному розвитку дітей».

Список використаних джерел

1. Отчет правления Херсонского общества содействия физическому воспитанию детей за 1896 год. – Херсон, 1896.
2. Отчет правления Херсонского общества содействия физическому воспитанию детей за 1897 год. – Херсон, 1897.
3. Сороколіт Н. Становлення шкільного фізичного виховання в Україні в період незалежності / Сороколіт Наталія, Римар Ольга, Соловей Алла // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2018. – № 2. – С. 135–139.
4. Устав Херсонского общества содействия физическому воспитанию детей. 7 октября 1896 год. – Херсон, 1896.